

Ett europeiskt Europa?

Blickar över Vanajavesi, krusningar på den soliga vattenytan, härlig fläkt i värmeböljan. Samtidigt 150 kilometer söderut, Trump och Putin sammastrålar i Helsingfors, hela världen håller andan och undrar om detta blir en vändpunkt i stormaktspolitiken.

Svaret är att det vet vi först om 5–10 år. Effekten av dylika toppmöten på kort sikt är symbolisk. I synnerhet i detta fall då inga konkreta avtal eller fördrag finns på agendan. Men samtidigt kan de fungera som utgångspunkt för mera substantiella beslut och motdrag i den globala kampen om de ekonomiska resurser som krävs för en militär dominans.

Som de flesta säkert inser är EU och resten av Europa endast en bricka i stormaktsspelet. Rysslands annektering av Krim och maktspel i Ukraina är bara besvärliga petitesseer. Även om Putin ondgör sig över att Nato förskjutit sin militära beredskap österut vet han att Förenta staterna inte frivilligt kommer att avstå från sina välplacerade militärbaser i Baltikum och Polen.

Förmår Putin få något hållbart ur Trump handlar det snarast om hur de tillsammans ska få slut på kriget i Syrien och bekämpa Kinas snabbt växande inflytande i geopolitiken. Ett konkret uttryck för dessa prioriteringar är hur Trump under de senaste dagarna har behandlat EU och sina europeiska Natoallierade som luggslitna dörmattor.

Det är dock väsentligt att förstå att Trumps groteska oartighet inte är orsaken utan en konsekvens av att amerikanerna redan länge har irriterats över att västeuropéerna varken vill betala fullt ut för sin egen säkerhet eller delta i militära operationer på andra kontinenter.

Ett skäl till detta är förstås européernas traumatiska minnen från de två världskrigen. Men ännu viktigare är att den av Trump krävda höjningen av de europeiska Natoländernas försvarsansatningar till 2 procent av deras årsbudgeter vore helt bortkastade pengar, eftersom det är så ineffektivt att upprätthålla egna nationella arméer och försvarsindustrier.

En klart bättre lösning skulle vara att alla EU-länder satsar en procent av sina årsbudgeter på ett gemensamt organiserat försvar, som också axlar ansvar för unionens gränsbevakning. Men vem tror på riktigt att de europeiska regeringarna är beredda betala ens en futtig procent för sådant när även mycket mindre uppoffringar för den europeiska gemenskapen är omöjliga.

Den tyske sociologen Ulrich Beck har därför konstaterat ett "europeiskt Europa" svårligen är möjligt. Europas liberala demokratier – och vingliga försök till sådana – torde med andra ord även i fortsättningen vara beroende av Förenta staternas militära beskydd och agerande på världsmarknaden.

Och hur går det med Finland, den nordöstra kanten av den europeiska spelbrickan? Antagligen som för de övriga EU-länderna. Alternativet för det transatlantiska äktenskapet med Förenta staterna är nämligen avskräckande – en kinesisk världshegemoni.

Henrik Meinander, HBL 18.7.2018